

Wetenschapswinkel

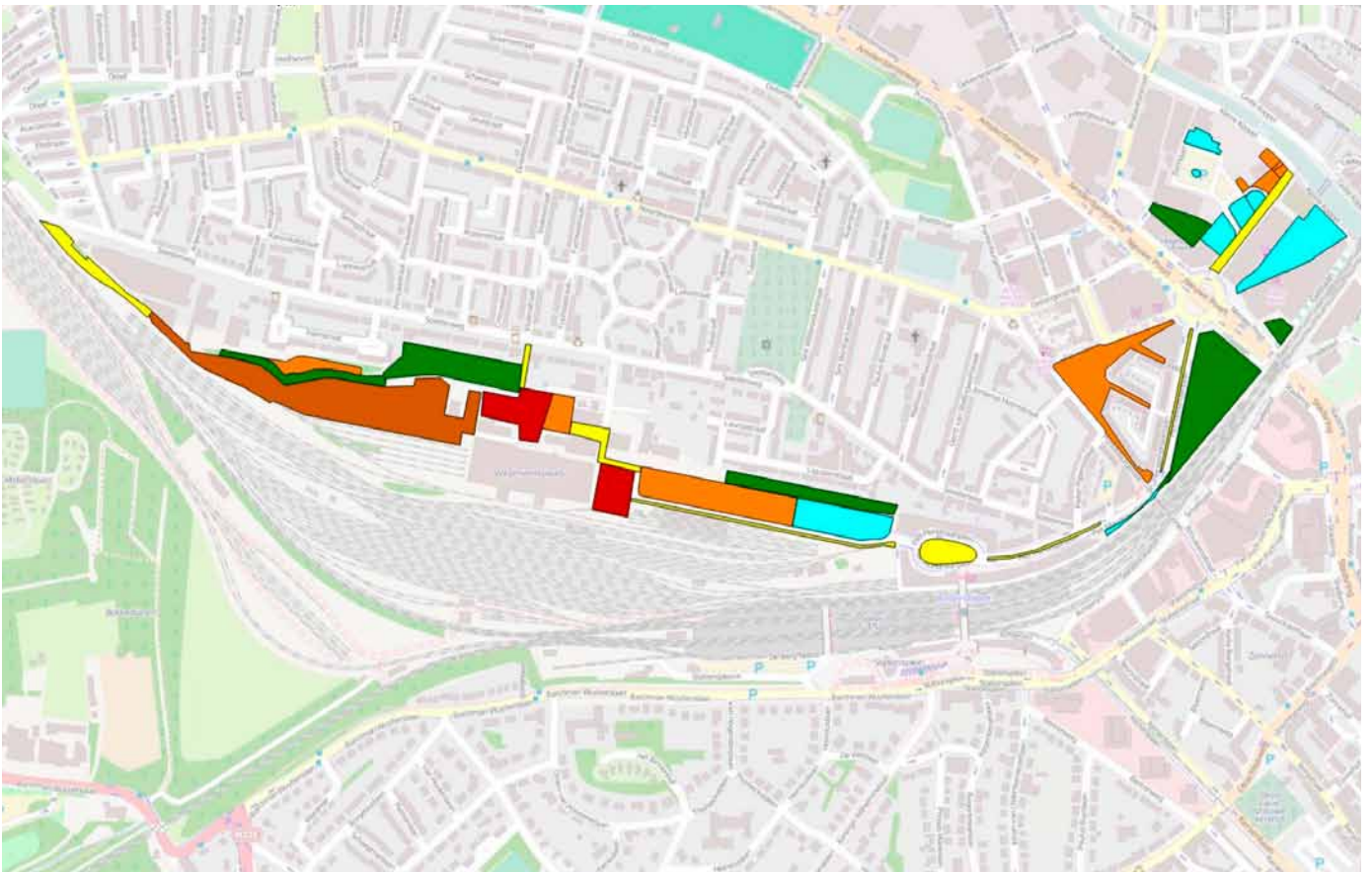
Een Groen Spoor door Amersfoort

Tijdelijke invulling voor én door bewoners

De spoorzone biedt unieke kansen voor versterking van de stedelijke leefbaarheid. Werkgroep Het Groene Spoor van de Vereniging Duurzaam Soesterkwartier wil hier aan de slag in samenwerking met bewoners en bedrijven, en vroeg de Wetenschapswinkel van Wageningen UR (University & Research centre) om een onderzoek.

WAGENINGEN UR
For quality of life

Een Groen Spoor door Amersfoort

De spoorzone biedt een unieke mogelijkheid voor een groene recreatieve verbinding tussen binnenstad en buitengebied, voor meer groen en natuur in de stad, meer ruimte voor natuurspelen, ontmoeting, sport en bewegen. Juist hier liggen kansen doordat het gebied nog volop in ontwikkeling is. Voorwaarde is wel dat voor de betreffende percelen een partij gevonden wordt die zich als 'adoptant' in gaat zetten voor het vestigen van een tijdelijke functie op 'zijn' perceel. Adoptanten zijn bewoners, bedrijven of een combinatie daarvan, in ieder geval mensen die zich in willen zetten voor de verfraaiing van de leef- en werkomgeving. In eerste instantie wordt er uitgegaan van tijdelijke oplossingen, vanwege de lichtere procedurelast en om toekomstige ontwikkelingen niet in de wielen te rijden.

Wergroep Het Groene Spoor van de Vereniging Duurzaam Soesterkwartier heeft de afgelopen paar jaar door de Wetenschapswinkel van Wageningen UR (University & Research centre) onderzoek laten doen naar de haalbaarheid van het concept 'Het Groene Spoor', met een inrichting zoals boven beschreven. Het blijkt dat er geen fysieke of juridische redenen zijn waarom het niet zou kunnen slagen. In de Spoorzone Amersfoort liggen tal van braakliggende percelen die er eigenlijk om vragen voor korte of langere tijd mooier ingericht te worden.

Dat geeft een meerwaarde zonder dat toekomstige bestemmingen in de knel komen. In het onderzoek zijn ter inspiratie andere herontwikkelde gebieden beschreven en ook al vele mogelijke inrichtingsvarianten voor deelgebieden van de spoorzone. Tijdelijk een gebied inrichten, eigenlijk zijn de mogelijkheden eindeloos. Bewonerswensen en bewonersregie zijn sleutelementen in een succesvolle realisatie ervan.

De spoorzone in Amersfoort wordt aan de zuidkant begrensd door de spoorverbindingen Apeldoorn - Amersfoort - Amsterdam, en aan de noordkant door de woonwijk Soesterkwartier. Het is een relatief groen gebied in Amersfoort, dat opener en ruiger wordt naarmate je verder van het stadshart vandaan gaat. Vroeger vonden hier veel trein-gerelateerde activiteiten plaats. Daarna is het enige tijd verlaten geweest, terwijl er nu weer herontwikkeling plaatsvindt.

Even verderop ligt het Oliemolenkwartier; bruisend centrum van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Voor een deel althans, want sommige percelen wachten nog op hun definitieve invulling.

Werkgroep Het Groene Spoor wil de dynamiek in dit gebied aangrijpen om hier een natuurrijke, recreatieve en toegankelijke verbindingzone tussen bos Birkhoven/Bokkeduinen en de Eem te ontwikkelen. Doel is om stad en ommeland beter met elkaar te verbinden. Want hoewel Amersfoort aan de rand van de beboste Utrechtse heuvelrug en de open Eempolder ligt, heeft het toch niet veel directe verbindingen met de omgeving. Werkgroep Het Groene Spoor vroeg aan de Wetenschapswinkel van Wageningen UR om haar te helpen in deze zoektocht. Daarover verscheen een uitvoerig rapport. In deze brochure belichten we een aantal aspecten daaruit.

“Enthousiasme, ambitie en liefde voor de stad brengt je uiteindelijk zover je fantasie het toelaat. Werkgroep Het Groene Spoor heeft een niet aflatende energie die een groen recreatieve route moet laten ontstaan ten noorden van het spoor in Amersfoort. Nog niet op alle fronten even haalbaar momenteel, maar ik heb bewondering voor de swing waarmee deze droom per succes in vervulling wordt gebracht.

Geboeid door de plannen ben ik laatst eens in het weekend van de Bokkeduinen door de wagenwerkplaats naar de Eem gelopen. Dat kan ik iedereen aan-

raden. Dan is Amersfoort op veel plaatsen nog een rauwe, ongepolijste stad die zich heel interessant ontwikkelt. Letterlijk en figuurlijk moet je onderweg dan hekken over klimmen, langs onafgewerkte plekken en dwars door obstakels en ongedefinieerde stukken stad. Een werkelijkheid die past bij de manier waarop het groene spoor al dan niet tot stand kan komen. De wereld ligt open, vol fantasie en vol obstakels. Laat die hekken verdwijnen en het groen verschijnen.”

Pim van den Berg
Wethouder Ruimtelijke Ordening

Inspirerende voorbeelden

Beste nieuwe park 2011 – Railroad Park, Birmingham (VS)

Meer dan zeshonderd bomen en allerlei bloeiende planten vormen een groene ruggengraat. Water – een meer, stroompjes, vijvers en zelfs een regengordijn – loopt daar als een blauwe dooradering doorheen. Hergebruik van bakstenen en andere objecten herinneren aan vroeger. Tal van (muzikale) activiteiten zorgen voor vermaak. Railroad Park werd een jaar na opening verkozen tot het beste nieuwe park van de Verenigde Staten. Een succes waarvoor de gemeente én de Railroad Park Foundation samen verantwoordelijk zijn. Inkomsten uit het café, evenementen en lidmaatschap van de stichting houden het project betaalbaar.

Wildgroei wordt park – Schöneberger Südgelände, Berlijn

Rangeerterrain Schöneberger Südgelände in Berlijn was sinds de jaren twintig nog amper in gebruik en werd in 1952 helemaal gesloten. Groen kreeg vrij spel. En eigenlijk was dat best mooi. Daarom sloegen bewoners in 1980 de handen ineen om het bosgebied te behouden. In 2000 ging het open als park. Het natuurpark is bijna twee kilometer lang en beslaat ongeveer 18 hectare.

1 + 1 = 2 - Park Spoor Noord, Antwerpen

Een oud, afgeleefd spoorwegemplacement, een schreeuwend tekort aan groen in de buurt. 1 + 1 = 2, moet de stad Antwerpen hebben gedacht. En dus maakte zij in 2005 een begin met een landschapspark vol groen, licht, ruimte, ontspanning, cultuur en sport. In 2009 was het Park Spoor Noord een feit. 24 hectare groot, met speeltuinen, een spectaculaire BMX- en skatebowl, twee waterspeeltuinen en een zomerbar. En het park is een hit!

Den Bosch: nooit meer kale bouwterreinen

Natuur in de stad is niet alleen prettig en gezond voor bewoners, maar ook goed voor planten en dieren. Ook als het tijdelijk is. In het toekomstig woongebied De Hoef in Rosmalen (gemeente Den Bosch) komt de natuur prachtig tot bloei door het strooien van kruiden- en bloemenzaad en terughoudend maai-beheer. Natuur die wellicht straks deels te behouden is als de woonwijk op haar plek ligt. De buurt speelt en wandelt er, de gemeente wil nooit meer terug naar de situatie van kale bouwterreinen.

Prinzessinnengärten: mobiel je voedsel verbouwen

Onder de naam 'Prinzessinnengärten' lanceerde Nomadisch Grün mobiele stadslandbouw in Berlijn, op een terrein dat al meer dan zestig jaar braak lag. Nu huurt Nomadisch Grün er locaties, telkens voor een jaar, en teelt planten in verplaatsbare kratten en zakken. Ook omwonenden worden betrokken, inkomsten komen uit een winkel en een café.

Mellowpark: Tijdelijk wordt blijvend

In Mellowpark, ook in Berlijn, groeide een bescheiden fietscrossbaantje op een braakliggend perceel onder enthousiasme van vereniging all eins e.V. uit tot een volwassen park met fietscrossbanen, een skatepark, beachvolleybalvelden en meer. Toen eind 2008 de gebruiksovereenkomst afliep, was Mellowpark zo'n succes dat verhuizen eigenlijk vanzelf sprak.

Kansen in Amersfoort

Tuin om te studeren

De 'achtertuin' van de HU Amersfoort in het Oliemolenkwartier, vlakbij de Eem, laat nog wat te wensen over. Tijdelijke natuur met paden en zitelementen maken het eenvoudig tot een plek waar het voor studenten en medewerkers van de hogeschool prettig toeven is.

Prettig wandelen van station naar Eemplein

Ontwikkellocatie Trapezium, naast de Nieuwe Poort-rotonde, is nu deels in gebruik als opstelplaats en zandstort. De eigenaar staat niet afwijzend tegenover tijdelijke natuur, en een plan voor een tijdelijke invulling is al in de maak. Het groene spoor zou hierop aan kunnen sluiten met enkele typische 'groene spoor elementen'. Om die natuur ook beleefbaar te maken, kan een voetgangersroute over het Trapezium worden aangelegd, van west naar oost, die vervolgens via de Nieuwe Poort aansluit op het Eemplein. Dit maakt de route van het stationsgebied naar de winkels op het Eemplein meteen een stuk aantrekkelijker!

Stedelijke straat wordt bloeiende laan

De Mondriaanlaan is nu erg stedelijk ingericht, met twee rijen bomen en een groene middenberm. Een beetje meer aandacht, en de weg wordt een mooie groene stapsteen tussen het Oliemolenkwartier en de Wagenwerkplaats. Het geheel kan gemakkelijk worden opgefleurd met groepen vlinderstruiken of bloemen. Ook laan-of fruitbomen, aan lantaarnpalen hangende plantenbakken of collectief geplaatste bloembakken aan gevels behoren tot de mogelijkheid. En wat dacht u van vlakken ingezaaid in primaire kleuren à la Mondriaan?

Loopbrug met je eigen naam

Direct ten noorden van het spoor, in het gebied Wagenwerkplaats oost, ligt de Wagenwerkplaats Allee. Een onaantrekkelijke route, met een volkomen onduidelijke entree naar de achtergelegen Wagenwerkplaats. Om de toegangsweg op te waarderen, zou verticaal groen geplaatst kunnen worden. Verlenging van de huidige loopbrug van station Amersfoort naar de Allee maakt de restyling compleet. Die loopbrug is prima te financieren via crowdfunding. Dit gebeurde ook bij de Luchtsingel in Rotterdam, een houten voetgangersbrug van 350 meter tussen Rotterdam Centraal en de Hofbogen. Rotterdammers konden voor 25 euro een plank kopen; op iedere plank prijkt de naam van haar sponsor.

Zicht op de geschiedenis

Langs de Palmstraat, in het westelijke deel van de Wagenwerkplaats, ligt een geluidswal. De geluidswal heeft een natuurlijke uitstraling die extra versterkt én beleefbaar zou kunnen worden gemaakt. Dit in de vorm van een uitzichtplatform in de 'knik' van de wal ter hoogte van het buurthuis. Deze 'train spotters hill' geeft een prachtig uitzicht over het spoorlandschap, het seinhuis en de 'zomerheuvel'. Het verhaal van dit industrieel erfgoed kan op het platform worden verteld.

Wagenwerkplaats ontsloten

De ontsluiting van de Wagenwerkplaats mag best een beetje beter, ook vanuit het westen. Meer voetgangers en fietsers op het terrein zorgen voor de noodzakelijke bedrijvigheid en levendigheid (voor de horeca in het Ketelhuis), en meer bekendheid met het industrieel erfgoed.

En nu? Aan de slag!

Met ideeën op papier zijn we er nog niet. Hebt u binnen het plangebied een locatie op het oog die wel een groene impuls kan gebruiken, en bent u geprikkeld door de voorbeelden in deze brochure? Iedereen met beginnende, bijzondere, concrete, leuke, enthousiaste ideeën wordt van harte uitgenodigd een stukje grond te adopteren. Werkgroep Het Groene Spoor, onderdeel van de Vereniging Duurzaam Soesterkwartier, helpt u graag op weg!

Meer informatie vindt u op www.wageningenUR.nl/wetenschapswinkel. Daar vindt u ook het uitgebreide Wetenschapswinkelrapport nummer 294 'Een Groen Spoor door Amersfoort. Multifunctioneel landgebruik geeft meerwaarde voor alle partijen', door Hugo Hoofwijk & Derk Jan Stobbelaar, met medewerking van Dorith van Gestel.

Wageningen UR, Wetenschapswinkel
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
T (0317) 48 39 08
E wetenschapswinkel@wur.nl

Wageningen UR (University & Research centre) ondersteunt met de Wetenschapswinkel maatschappelijke organisaties als verenigingen, actiegroepen en belangenorganisaties. Deze kunnen bij ons terecht met onderzoeksvragen die een maatschappelijk doel dienen. Samen met studenten, onderzoekers en maatschappelijke groepen maken wij inspirerende onderzoeksprojecten mogelijk.

www.wageningenUR.nl/wetenschapswinkel

